

Český systém oddlužení potřebuje další úpravy. Pracovníci neziskových organizací na základě svých zkušeností navrhuji změny

20.11.2025 - Jan Oulík | Charita ČR

Vyjasnění plateb záloh na odměny za přezkum pohledávek pro insolvenční správce, úpravy institutu chráněného účtu, zvýšení nezabavitelné částky nebo zvýhodnění oddlužení oproti exekucím srážkám - tyto a další změny by podle zkušeností pracovníků a pracovníků Charitních odborných poraden mohly přispět k tomu, aby se Češi dokázali dostávat z jinak neřešitelných dluhů. Vyplývá to ze Zprávy o překážkách v oddlužení, kterou Charita Česká republika sepsala na základě šetření mezi pracovními týmy svých poraden.

Odpovídali pracovníci celkem 38 poraden, kteří jen od loňského do letošního léta pomáhali s řešením dluhů více než 7 tisícům lidí a pomohli podat přes 1 440 návrhů na oddlužení. Exekuci stále čelí více než půl milionu Čechů, roste navíc počet dlužníků s vícečetnými exekucemi. Exekuce se tak koncentrují u menšího počtu dlužníků a řešení jejich situace je o to náročnější.

*"Účelem naší zprávy je zviditelnit nutnost zajímat se o téma předlužení v České republice, protože dopady předlužení na jednotlivce i rodiny jsou významné. **Nechávat tyto lidi v předlužení je nejen nedůstojné a velmi destruktivní pro jejich životy, ale taky nevýhodné pro celou společnost, kvůli nárůstu šedé ekonomiky nebo byznysu s chudobou,**"* komentuje situaci manažerka pro sociální oblast Charity Česká republika Iva Kuchyňková.

Zkušenosti z Charitních odborných poraden ukazují, že lidi před vstupem do oddlužení často odrazuje obava z nedostatku prostředků na základní životní potřeby nebo insolvenčních srážkách nebo pocit, že podmínky oddlužení nejsou výhodné například v porovnání s exekucemi srážkami. Oddlužení také v mnoha případech znemožňuje neexistující oficiální příjem, zejména kvůli rozšířené práci „na černo“. Poradny taky popisují, že i motivovaným klientům se často nepovede proces „dotáhnout“, což poukazuje i na to, že je proces včetně dokládání obsáhlé dokumentace stále obtížný.

U lidí, kteří do oddlužení vstoupí, vnímají poradny jako důvody pro nedokončení procesu znovu nejčastěji nízké příjmy nebo jejich výpadky v případě ztráty zaměstnání. Problémem bývá také nedostatečná komunikace s insolvenčním správcem. Naopak pracovníci poraden vyvrátili, že by soudy u lidí v oddlužení ve větší míře odhalovaly takzvaný nepoctivý záměr dlužníka. Co se týče osvobozování od zbytku pohledávek u pětiletých oddlužení, poradny si všímají, že soudy většinou rozhodují o osvobození a současně většina klientů zvládne během pěti let uhradit přes 30 % všech pohledávek. Pracovníci poraden současně reportují zvyšující se tlak insolvenčních správců na zvyšování příjmů i u osob, u kterých to z různých důvodů není možné.

Týmy poraden hodnotily náročnost procesu oddlužení a shodují se, že pokud se člověk snaží, dá se oddlužení zvládnout, ale s obtížemi. U rodin se pak domnívají, že pokud se rodina uskromní, dokáže zajistit základní potřeby dětí, nemůže si ale dovolit zaplatit dětem například volnočasové vyžití nebo uhradit neplánované výdaje. Tose může týkat i školních obědů, potřeb a výletů.

U dětí samoživitelek a samoživitelů ale někteří pracovníci a pracovnice varují, že finanční podmínky můžou na tyto děti dopadat závažným způsobem. Situaci nepomáhá ani fakt, že dávkový systém insolvenční srážky při výpočtu nároku na podporu nezohledňuje, dětem samoživitelů v oddlužení se

tedy nedostane podpory sociálního systému, kterou by jiné děti ve stejné finanční nouzi získaly.

Týmy charitních poraden si taky všímají rozdílného přístupu soudů a insolvenčních správců vůči různým klientským skupinám. Například k seniorům či zdravotně hendikepovaným osobám bývají z jejich zkušeností soudy i správci vstřícnější, naopak k rodinám nebo třeba lidem bez domova pozorují menší benevolenci.

Poradny z různých koutů republiky taky zaznamenávají, že jejich služby navštěvují stále častěji mladí lidé a osoby ze střední třídy.

"Na narůstající problémy u těchto skupin upozorňují i odborníci dalších druhů Charitních sociálních služeb," doplňuje Iva Kuchyňková.

Poradny také podporují zvyšování nezabavitelného minima, Charita Česká republika proto vyjadřuje podporu aktuálnímu návrhu na navýšení částky aspoň na necelých 13 200 korun. Vedoucí sociálních služeb v Chebu spadajících pod Diecézní charitu Plzeň Ondřej Špendlíček dodává:

"Nabízí se dále hledání cest ke zvýhodnění srážek v oddlužení oproti srážkám exekučním nebo začít zohledňovat vstup do oddlužení v oblasti sociálních dávek."

Poradny upozorňují rovněž na problémy s platbami záloh na odměny insolvenčních správců za přezkum pohledávek. Insolvenční správci totiž někdy trvají na hrazení záloh i z nezabavitelné částky. Vedoucí a právník Občanské poradny spadající pod Charitu Moravská Třebová Pavel Šejnoha popisuje současnou situaci:

"Téma záloh na odměnu insolvenčních správců za přezkum pohledávek je pro klienty velmi matoucí. Klientům v rámci poučení o oddlužení sdělujeme, že není jasné, zda budou muset hradit tisícové částky již v období do schválení oddlužení právě na odměnu za přezkum pohledávek. Soudy jsou v této otázce zatím nejednotné, podle některých soudců je praxe ukládání povinnosti k placení takových záloh protiprávní."

Jako nevyužívaný a nefunkční nástroj personál charitních poraden vnímá tzv. chráněný účet a na jeho problémy poukazují i jiné spolupracující organizace. Chráněný účet má sloužit dlužníkům, aby mohli nakládat se svými nezabavitelnými příjmy, ukazuje se ale, že dochází k situacím, kdy exekutoři zabavují i tyto finance a především je velmi složité a zdlouhavé chráněný účet zřídit. Trvá i několik měsíců, než může dlužník začít chráněný účet využívat, což může v praxi znamenat, že zůstane i měsíc úplně bez svých prostředků.

"Neexistence funkčního chráněného účtu má daleko větší dopad, než to na první pohled vypadá. Lidé, kteří odcházejí z bankovního systému, ve velké míře také odcházejí i z legální ekonomiky a návrat je velmi obtížný. Tratí na tom celá společnost včetně věřitelů," vysvětluje právnička z organizace Rubikon Pavla Aschermannová.

Pracovnice a pracovníci charitních poraden také volají po zvyšování informovanosti o možnostech oddlužení. Podílet by se na něm podle nich měla média, exekutoři, Česká správa sociálního zabezpečení ale i třeba mzdoví a mzdové účetní. Návazným krokem musí být zajištění dostatečných kapacit bezplatné odborné pomoci, ke které se dostanou všichni potřební, poradny proto radí soustředit se na online a telefonické poradenství a některé týmy poraden doporučují, aby podávání návrhů na oddlužení bylo umožněno i neziskovým organizacím, které nezaměstnávají právníka.

"Velmi důležité je taky nezapomenout na možnost odborného poradenství poskytovaného v domácím prostředí a v terénu, protože mnoho klientů se nemůže do odborných poraden dostat fyzicky a zároveň nelze vyřešit jejich situaci pouze telefonicky," uzavírá Iva Kuchyňková.

Jan Oulík - tiskový mluvčí Charity Česká republika
jan.oulik@charita.cz, 603 895 984

Iva Kuchyňková - manažerka pro sociální oblast Charity Česká republika
iva.kuchynkova@charita.cz, 603 280 738

Eliška Halaštová - analytička pro sociální oblast Charity Česká republika
eliska.halastova@charita.cz, 736 523 222

<https://www.charita.cz/media/tiskove-zpravy/cesky-system-oddluzeni-potrebuje-dalsi-upravy>